גר צריך שלשה משפט כתיב ביה כדין. גרלה דוקא בקבלת מצות הוא דבעינן ג' אבל בטבילה בחד סגיא[א] אם כבר קיבל עליו המצות ורלה מהניא דיבמות (דף מה:[ב]) דקאמר התם ההוא דהוו קרי ליה בר ארמאי פירוש משום דמל ולא טבל אמר ריב"ל מי לא עבל לקריא כלומר וכי לא רלה קרי מימיו לגרים לטבול א"כ משמע מדלגיק בטבילה קריו משמע דלא בעינן שלשה[ג] ומיהו קשה מהא דאמר (שם דף מז:) דמושיבין אותה במיס עד אותה ושני תלמידי חכמים יושבים מבחוץ ומודיעין לה מקצת מצות קלות ומקצת חמורות ופריך והא בעינן שלשה ומשני תני שלשה אלמא משמע דלטבילה נמי בעינן שלשה ויש לומר דודאי למלה בעינן שלשה[ד] אבל לא לעבד אי נמי י"ל דהא דבעי שלשה היינו טעמא משום קבלת מצות[ה] וא"ת משום קבלת מצות נמי אמאי בעינן שלשה והרי הודאות והלואות דכתיב בהן משפט[ו] ואפ"ה אמרינן בסנהדרין (דף ג.) דדן אפילו יחידי ויש לומר דיש לו להשוותן לגזילות וחבלות דלעולם בעי שלשה[ז] דכל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן[ח] וא"ת א"כ ליבעי מומחין כמו גזילות וחבלות ויש לומר דשלימותייהו עבדינן כדאמרינן בגיטין[ט] (דף פח:[י]) עוד אמר הר"ר נתנאל דבגר כתיב לדורותיכם[יא] דמשמע בכל ענין אע"ג שאינן מומחין דעל כרחך השתא ליכא מומחין שהרי אין סמוכין ולדורותיכם משמע לדורות עולם: **אלא** מעתה הנותן פרוטה לשפחתו

כו'. תימה אמאי לא משני[יב] נמי הכא מי יימר דמזדקקי לה תלתא כדמשני לעיל וא"כ אינו בידו וי"ל דסוגיא זו אתיא כמ"ד ביבמות (דף מז:) עבד אין מייב בקבלת מצות לאחר שחרור לפי שהיה חייב קודם שחרור במצות אשה[יג] א"כ בשעת קניינו היו מצטרפין אותו כדי לקבל המצות ובטבילה לאחר שחרור היינו טבילת גר והכא לא בעי שלשה: **נהי** דבידו לגרשה בידו לקדשה.

ה"ה נמי דמצי לשנויי לעיל הכי:

ואמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת.

פי' בקונטרס דאיירי אליבא דר"א בן יעקב דאילו[יד] רבנן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וא"כ אפילו מעוברת נמי כלום הוא וא"ת מנ"ל לרבי חנינא דאיירי כשאין אשתו מעוברת ורבי אליעזר בן יעקב היא ודלמא איירי אף כשאשתו מעוברת ורבנן היא וא"כ אמאי קאמר לא שנו וי"ל משום דבכולה בריתא דבסמוך הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר כו' דקתני רבי מאיר אומר מקודשת (יא) ולא תני בהדייהו זו אם ילדה אשתך נקבה כו' אלמא קסבר דאפילו ר' מאיר מודה דאינה מקודשת היכא דאמר ליה אם ילדה אשתך נקבה ורבי מאיר ורבי אליעזר אמרו דבר אחד כדאמר לקמן ולפיכך אתא רבי חנינא לפרש דלא אמר רבי אליעזר בן יעקב אלא כשאין אשתו מעוברת וכו' כדפרי' דהא רבי אליעזר בן יעקב מודה היכא דאמר לו אם ילדה אשתך נקבה לאו כלום הוא וגרלה דאע"ג דהלכה כרבי אליעזר בן יעקב בעלמא דקב ונקי הוא הכא נמי הלכתא כווותיה ולאו כבולהו מנאי דאמרי אדם מקנה דשלב"ל דהא פליגי בב"מ (דף סו:) רב נחמן ורב הונא במוכר פירות דקל לחבירו רב הונא אמר עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משכאו לעולם אין יכול לחזור בו (כ) ואדם מקנה דבר שלא בא לעולם וב נחמן אמר אפילו באו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וזה מכרן קודם שבאו לעולם והלכה כרב נחמן בדיני[כא] וא"כ אין הלכה כר"א בן יעקב כגון

הא דתניא. אדרבי חנינא קאי כמאן פי' אמתני' דאם אשתו מעוברת דבריו קיימים דהשתא מקצתו לעולם מקנייא. כשהוכר עוברה הוא. דהא תנן גבי תבואה כשהיא שחת גדולה הרבה שהיא ראויה לקצור, אבל שגדלה מעט שאינה אלא כמו אגם[כב] הרי דכותה גבי אשה כשהיא מעוברת [נמי כשהוכר עוברה]. וכתב הר"ש דהא דר' חנינא כר' אליעזר [בן יעקב] קיימא דמשנתו קב ונקי. דבי כבשה. שדה בית הבעל שא"צ אלא למי נשמים. **דבי שקיא.** שדה בית השלחין שצריך להשקותה תמיד אעפ"י שהיא שחת לא אמר דעבידא דפסדא אי לא משקי לה כדבעי לה,

*אולי צ"ל מ"מ לא תחשוב שתתרצה בקדושין כמו שרצונה עכשיו דשמא (ד"ז).

עין משפט נר מצוה

כ"ז א מיי' פ"ג מהל' מיאסורי ביאה הלכה ו ז ח סמג ל"תין קנז טוש"ע יו"ד סימן רסח סעיף ב ג:

כז ב טוש"ע אה"ע סי' מ סעיף ז:

כח ג ד מיי' פ"ז מהל' מישות הלכה יד סמג עשין מח טוש"ע שם [עי' מ"מ וכ"מ]:

כט ה מיי' פ"ה מהל' מכירה הלכה ט טוש"ע יו"ד סי' שלא סעיף נה:

תורה אור השלם

1 מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כד כב

2 הֲקִנֵּה יִהְיֶה צוֹם אֲבַדְּרוּהוּ יוֹם עֲנוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ הֲלָכֹף כַּאֲגֻמֹּן רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יַצִּיעַ הֲלָזֶה תִּקְרָא צוֹם וְיוֹם רָצוֹן לַיְיָ: ישעיהו נח ה

תוס' ר"י הזקן

מ"שפט כתיב ביה. דכתיב [ויקרא כד, כב] משפט אחד יהיה לכם כגר כאזרח. דנ' ודקקו ליה בי דינא. פיר"ש שיודיעוהו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות הלכך לא בידו הוא. אלא מעתה. אי"א מאן דדייק דעבד הלקוח מישראל כשם שאין צריך לכתוב עליו מצות שכבר קבלם כ"ש בטבל לשם עבודות כדאיתא בפ"ק החולין [יבמות מז. ב. עי' יש] כך אין צריך ג' לבילתו, והיינו דשניא ליה מהנו דהשתא דעת אחרת. ור"ש ז"ל כתב בקדושה פי"ג [ד"ה ב"ב] דצריך ג'. ואיכא מאן דס"ל דגבי עובד כוכבים לא בידו דמזדקק ליה ג'. אבל הי(כא גבי ישראל שוויצה לשחרר שפחתו ודאי מזדקקי ליה ג' ובידו הוא. והיקר דהכי פירושא גבי גר שצ"ריך ג' שיודיעוהו מצות קלות וחמורות מאן יימר שיצא ת"ח ראויים להודיע, אבל עבד הלקוח מישראל אינו דבעי ג' הואיל ואינן צריכים חכמים ודאי ימצא ובידו הוא, שכל אדם ילך שם ויבקשה קעביד, ומשום הכי שנו ליה דהשתא דעת אחרת, ולא כיון ר"ש במ"ש למעלה. כתב: ר"ש ז"ל מעיקרא בהמה הכא דעת אחרת. ע"כ. כלומר לא שייך הכא מחוסר מעשה שכ שנשתחררה היא ברה אחרת שאין לה שום דמיון [ענ שין] עם מה שהיתה תח"ל. אלא הא וכו'. שהאשה אר"ה בריה שהיא קודם הגט היא לאחר שגרשה ה"ל דהוי קדושי. אין בידו לקדשה. דהא בריות עצמה היא הואיל וגרשה ושמא לא תתרצה בקדושין אחר שגרשה, כי אם יגן כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי במה שאינה דעת אחרת, אבל במה שצ"ריך דעת אחרת, אי חשבת מה שבידו לעשות כאילו נעשה, לא תחשוב רצויה אלא כמי שהיא עתה. שמא* אלו נעשה לא היתה מתרצית שזה שנתרצית עתה מפני שאינו שוה כלום והני קדושי כדרשתא הוא דיינינן להו ואינו כלום. וכן היא שטת הר"מ מדמותיב ומשני תירוץ שאינו מספיק אלא לאותה קושיא ומטעי' התלמוד כדי שיישבה ובתר הכי מקשה ומפרש. וכסוף משני תירוץ שהיא מספיק לכל הקושיות. תפ"ל. הואיל דאמרת דמפני שאינו בידו לקדשה משיגרשנה [ולא הוי קדושי השתא. דלא]. פיר"ש משום הכי מסקא ליה לר' אושעיא דלא א ס"ל מגו דאי בעי לקדושה השתא מקדשה תפסי בה קדושי דלאחר זמן כי השתא, אבל המקדש אשתו לא חזיא השתא למי' אם קדושי שהרי מקודשת היא. ולא נהירא דהיכי שייך למימר הכא מגו אי לא אמרינן גבה טעמא דרצויא דהשתא מהני. ומכ' ובבא דהכי פירושא דילמא כלומר אפילו לרב הושעיא דאמר גבי אשתו דאינה מקודשת דילמא הכא מודה דמקודשת, והכי: ם דאמר לאשתו הרי את מקודשת לי לאחר שגרשתך הואיל ואחר שגרשה אין בידו לקדשה אע"פ שבידו לגרשה דיינינן ד הקד שין כדהשתא כדפרישנא לעיל. אבל נותן לפנויה שתי פרוטות ואומר לה הרי את מקודשת לי בפרוטה היום ובפרוטה לאחר

מסורת הש"ס

ג) יבמות מו: מז:, ב) [בכתב"י נוסף: לה:], ג) [בכתב"י: שלשהמרכך, ובכל"ל], ד) [בכתב"י: מתקיף לה רב אושעיא אלא מעתה הניחו וכו' שלשהגרשין ה"ל לר' יוחנן, ותיבות "ליתא מקודשת" ליתא], ה) מדרש ל., ו) [בנדרים: הושעיא, ועיין ריטב"א ובל"ל], ז) [תוספתא פ"ב דתרומות ה"יז], ח) יבמות נב:, ט) [ר"ת אמר ר' אלעזר, וכ"כ ברש"ל (ובכתב"י ר' אלעזר). ועי' שבת נד:], י) [כ"ל דתמן], כ) [כ"ל דתמן], ל) יבמות נב: והתם מתסיב נמי אמוראי וגם ר' עקיבא [ניתין יג: מנ: ב"מ נג: ב"ב עט: קמ: קלא. קמא: קמ:], מ) [בדפו"ר: כדגמ', ובל"ל כדגמרינן], נ) [ויקרא כה, כא], ס) [ובהכרס"ל ובדפו"ר כתוב: הא מעוברת], ע) [יבמות מט ע"ב], פ) [ויקרא כה, ד"ה מי לא], צ) [ויקרא יט, טו], ק) [סנהדרין סט:], ר) [לקמן סח ע"א], ש) [וסס ד"ה במילתא], ת) [במדבר טו, יד], א) [מל"ל לרבנן, אי רבנן [ס"ל] אין], ב) [כתובות יג ע"א], ג) [ומכן לחסר כאן כל שבידו לאו], ד) [דיינינן. כמל"ל], ה) [ומכן לחסר כאן לא],

---

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואמר וכו' מקודשת לא אמי בהדייהו בבא ז מא: (ב) בא"ר דאדם מקנה:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

שאגרשיך אע"פ שכאן דעת אחרת הואיל והגרושין בידו והיא מתרצית עתה להתקדש לו תפסי בה קדושי דבתר שעתה, והטעם דהגרושין שהם בידו לאו כמחוסר מעשה דמי וכאילו נעשה הוא, ורצויה חשביגן ריצוי שהרי נתרצית להתקדש לו, הלכך הויא לה מקודשת כלומר שאם גירשה צריכה גט מקודשין שנים דאיסורא הוא ולחומרא עבדינן. ואע"ג דבנדרים פרק ד' נדרים [ל, א] מסיק עלה דהאי בעיא דרבי אושעיא דאשה כפראה אחרים דמיא, כלומר ואינה מקודשת, לחומרא עבדינן ואהאי מסקנא סמכינן. ומסתברא שאם גירשה מקודשי פרוטה ראשונה ובא אחר וקדשה צריכה גט מזה ומזה. ואע"פ שכתב הר"ם פ"ז [הי"ד] דמקודשת, לא ר"ל אלא שצריכה הימנו גט ולחומרא הויא מקודשת ולא לקולא. וזה אין בו ספק. יתר על כן. אפילו מה שאינו בידו דקסבר אדם מקדיש ומקנה דבר שלא בא לעולם שהרי לא הביאה שליש עדיין ואין בידו לחלוש ולהפריש תרומה מחבואה עד שתביא שליש כדאיתא בראש השנה [יב. ב]. בשחת. שלא נחבשלו הגרעינין או לא לבלבו החטים דכיון דדאוי לקצור ולהאכיל לבהמה מנכר וחשוב הוא. אבל באגם. שאינם אלא צמחים רכים. [ולקמן מפרש אמאי] קרי אגם. **בבוצלא.** מין בצל מכבצן ועולה מן הארץ ויש בו כדי לכוף. **כמאן אזלא דעבידא דפסדה כי לא משקה לה כדמיבעי לה הלכך כמי שלא באה לעולם כלל הוא: אפילו שחת דבי שקיא.** הואיל והגיע לכלל שחת: **ודברי הכל.** דין לרבה דין לרב יוסף הוכר עוברה בעינן דומיא דשחת דהא נמי כשחת דבי כיבסא הוא שגמרו בידי שמים: **שלא בא לעולם.** פיאה גמורה כי הכא דלא הניא שלים: לא

גר צריך שלשה מ"מ [ז]משפט כתיב ביה כדין מי יימר דמזדקקו ליה הני תלתא מתקיף לה ר' אבא בר ממל אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו ואמר[ח] הרי את מקודשת לי לאחר [ט]שאשתחרריך ה"נ דהוו קידושין הכי השתא התם מעיקרא בהמה השתא דעת אחרת [י]ואלא הא דאמר ר' אושעיא [כ]הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשיך אינה מקודשת ה"נ דר' יוחנן דהוו קידושין נהי דבידו לגרשה בידו לקדשה תפשוט [מ]דבעי רב [נ]אושעיא [ס]הנותן שתי פרוטות לאשה באחת אמר לה התקדשי לי היום ובאחת אמר לה התקדשי לי לאחר שאגרשיך תפשוט מינה דלא הוו קידושין [ע]דלמא כי היכי דתפסי קידושין השתא תפסי נמי לאחר כן תניא כותיה דרבי יוחנן [פ]אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה כיצד אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לא אמר כלום [צ]אבל אמר לכשיתלשו ונתלשו דבריו קיימין [ק]יתר על כן א"ר אליעזר בן יעקב אפילו אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לכשיביאו שליש ויתלשו והביאו שליש ונתלשו דבריו קיימין אמר רבה לא א"ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת אבל באגם לא רב יוסף אמר אפילו באגם מאי משמע דהאי אגם לישנא דבוצלנא הוא [ר]אר"א דאמר קרא [ש]הלכוף כאגמון ראשו כמאן אזלא הא [ת]דתניא האומר לחברו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום וא"ר חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימין כמאן אי כרבה כשהוכר עוברה אי כרב יוסף אע"פ שלא הוכר עוברה ואיכא דאמרי אמר רבה לא א"ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת דבי כיבשא אבל בשחת דבי שקיא לא רב יוסף אמר אפילו בשחת דבי שקיא כמאן אזלא הא [א]דתניא האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום ואמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימים כמאן כשהוכר עוברה ודברי הכל אמר אביי רבי אליעזר בן יעקב ורבי ורבי מאיר כולהו [ב]סבירא להו אדם מקנה דשלב"ל רבי אליעזר בן יעקב הא דאמרן רבי דתניא לא

[א]) יבמות מו: מז:, [ב]) [בכתב"י נוסף: לה:], [ג]) [בכתב"י: שלשהמרכך, ובכל"ל], [ד]) [בכתב"י: מתקיף לה רב אושעיא אלא מעתה הניחו וכו' שלשהגרשין ה"ל לר' יוחנן, ותיבות "ליתא מקודשת" ליתא], [ה]) מדרש ל., [ו]) [בנדרים: הושעיא, ועיין ריטב"א ובל"ל], [ז]) [תוספתא פ"ב דתרומות ה"יז], [ח]) יבמות נב:, [ט]) [ר"ת אמר ר' אלעזר, וכ"כ ברש"ל (ובכתב"י ר' אלעזר). ועי' שבת נד:], [י]) [כ"ל דתמן], [כ]) [כ"ל דתמן], [ל]) יבמות נב: והתם מתסיב נמי אמוראי וגם ר' עקיבא [ניתין יג: מנ: ב"מ נג: ב"ב עט: קמ: קלא. קמא: קמ:], [מ]) [בדפו"ר: כדגמ', ובל"ל כדגמרינן], [נ]) [ויקרא כה, כא], [ס]) [ובהכרס"ל ובדפו"ר כתוב: הא מעוברת], [ע]) [יבמות מט ע"ב], [פ]) [ויקרא יט, ד"ה מי לא], [צ]) [ויקרא יט, טו], [ק]) [סנהדרין סט:], [ר]) [לקמן סח ע"א], [ש]) [וסס ד"ה במילתא], [ת]) [במדבר טו, יד], [א]) [מל"ל לרבנן, אי רבנן [ס"ל] אין], [ב]) [כתובות יג ע"א], [ג]) [ומכן לחסר כאן כל שבידו לאו], [ד]) [דיינינן. כמל"ל], [ה]) [ומכן לחסר כאן לא],

לא תסגיר. מזהרה לב"ד שלא יסגירוהו לבעליו להשתעבד בו: **לכשאקחך.** דבר שלא בא לעולם הוא: (ו) **בלוקח עבד ע"מ לשחררו.** דאי בשמחררו ובא להשתעבד בו לא קרי ליה קרא עבד: **משום איבה.** איבת אחותה ואיבת בעלה ואשתו כר"מ סבירא ליה: **קונם שאני עושה לפיך.** מעשה ידי יהיו לפיך כהקדש אין בעלה צריך להפר שאין נדרה חל שהרי משועבדת לו: **שמא תעדיף.** עלי מעשה ידיה יותר מן הראוי לו (ז) ויותר ממה שהיא חייבת לעשות לו ובכתובות (דף סד:) אמרינן מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שתי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל ולכי אמיא העלפה קדשה (ח) תע"ג דלא בא לעולם בשעת הנדר: **לעוסיסה.** למי שבראש ומיהו במידי דמשתעבדי (ט) ידיה לבעל לא מצי לאקדושינהו: **מתני' אעשה עמך כפועל.** בפעולת יום אחד: **גמ' והוא שנתן לה פרוטה.** ואמר לה התקדשי לי בפרוטה זו על מנת כו' והא אתא לאשמועינן תנא דידן דבשכר דיבור או בשכר פעולה לא מקדשה דיבור לשכירות מתחילה ועד סוף ומלוה הוא ולקמן מפרש היכי שמע לה ר"ל ממתני': **שהרכבתיך.** כבר נתחייבה לו והוי מלוה גבה: **שארכיבך.** והרכיבה: **בלוותא.** שלא אשב יחידי: **דימום.** בגין: **ע"מ.** תנאה משמע ולא בשכר: **מתני' ע"מ שירלה אבא.** אביו של חתן: **רצה האב.** בגמ' מפרש לה: **מלמדין וכו'.** כדי לעקור את הקידושין למפרע ולא תזקק ליבם: **גמ'** ע"מ

בשכר שארכיבך על החמור שאושיבך בקרון או בספינה מקודשת וכי תימא ה"נ בדיהב לה שוה פרוטה והא בשכר קאמר ועוד תניא שב עמי בצוותא ואקדש לך שחוק לפני רקוד לפני עשה (ט) כדימום הזה שמין אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת וכי תימא ה"נ בדיהב לה שוה פרוטה והא שמין אותו קאמר תיובתא דריש לקיש אמר לך ריש לקיש האי תנא ברא סבר (י) אינה לשכירות אלא לבסוף (יא) ותנא דידן סבר (יב) ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ומאי דוחקיה דריש לקיש לאוקמיה למתניתין בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ובדיהב לה אמר רבא מתניתין קשיתיה מאי איריא דתני על מנת ניתני בשכר אלא ש"מ כל על מנת היכא דיהב לה הוא: **מתני'** (יג) על מנת שירצה אבא רצה האב מקודשת ואם לאו אינה מקודשת מת האב הרי זו מקודשת מת הבן מלמדין לומר שאינו רוצה: **גמ'** (יד) מאי על מנת שירצה אבא אילימא עד דאמר אבא אין אימא מציעתא מת האב הרי זו מקודשת והא לא אמר אין אלא על

[1] לא תסגיר עבד אל אדוניו [2] רבי אומר בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר היכי דמי אמר רב נחמן בר יצחק כגון דכתב ליה לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו רבי מאיר דתניא [3] האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שתמות אחותך לאחר שיחלוץ לך יבמיך אינה מקודשת רבי מאיר אומר מקודשת רבי יוחנן הסנדלר אומר אינה מקודשת רבי יהודה הנשיא אומר [4] מקודשת ומה טעם אמרו אינה מקודשת משום איבה ונחשוב נמי רבי יהודה הנשיא היינו [5] רבי היינו ר' יהודה הנשיא ונחשוב נמי רבי עקיבא [6] דתניא [7] קונם שאני עושה לפיך אין צריך להפר רבי עקיבא אומר יפר שמא תעדיף עליו יתר מן הראוי לו האיתמר עלה [8] אמר רב הונא בריה דרב יהושע [9] באומרת יקדשו ידי לעושיהם וידים איתנהו בעולם: **מתני'** [10] האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עליך לשלטון ואעשה עמך כפועל דבר עליה לשלטון ועשה עמה כפועל מקודשת ואם לאו אינה מקודשת: **גמ'** אמר ריש לקיש [11] והוא שנתן לה שוה פרוטה ובשכר לא והתניא בשכר שהרכבתיך על החמור שהושבתיך בקרון או בספינה אינה מקודשת

כגון דכתב ליה לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו. הכא משמע דלמ"ד אדם מקנה דשלב"ל מ"מ צריך הוא לומר מעכשיו וכן משמע בפ"ק דב"מ (דף טז:) דקאמר התם אמר (ט) רבא שדה זו לכשאקחנה תהא קנויה לך מעכשיו וקשה דהא מילתא דרבי מאיר בסמוך גבי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי כו' דאמר ר"מ מקודשת ולא קאמר דליבעי למימר מעכשיו (א) ואמאי צריך לומר בשדה ובעבד טפי מבגר וכי תימא דהא דקאמר מקודשת היינו היכא דאמר מעכשיו ואע"ג דליתיה בבריתא וכדאשכחן בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פב.) גבי משון פרה זו ולא תהא קנוייה לך עד לאחר ל' יום ומוקי לה דאמר מעכשיו ואע"ג דליתיה במילתיה הא לא נהירא לומר כן דמסברא מהני למ"ד אדם מקנה דשלב"ל בדבר שבא לעולם דלא מצינו חלוק בדבר ובדבר שבא לעולם לא מצרכינן לומר מעכשיו דהא (ב) אמר במתניתין הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום לא בא אחר וקידשה מקודשת ואע"ג דלא אמר מעכשיו והברא קושיא לדוכתיה לכך אומר ר"י דלא דמי דלגבי קידושין היינו טעמא דלא בעי למימר מעכשיו משום דסתם קידושין בכסף וקנין מעות לא מתבטל כדאמר לעיל (ב) לא בא אחר וקדשה מקודשת ואע"ג דנתאכלו המעות אבל הכא שחרור של עבד וגבי שדה דהתם רוב קנייתם בשטר ואם לא אמר מעכשיו ה"א (ג) אם נתקרע השטר בתוך הזמן העבד לא יהא משוחרר וגבי שדה נמי לא יהא קנוי לו להכי נקט בשדה ובעבד לישנא דמהני בכל ענין אפי' נקרע השטר והייו כשאמר לו מעכשיו והר"ם פירש דלהכי נקט מעכשיו גבי שדה ועבד לאשמועינן דסבר כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אע"פ שרוצה שיחול הקנין מעכשיו קנה דאי לא נקט מעכשיו ה"א דאמינא אפילו כרבנן ולריך לעשות קנין אחר (ד) השחרור וא"ת כיון שלא חל הקנין אמאי הזהיר הכתוב שלא להסגיר עבד אל אדוניו הא לא שייחרר ליה מ"מ (ה) כשפדוהו או קוייהו שלימותיה עבדינן דניחא ליה לליקו בהימנותיה כדאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) גבי גזל שדה וחזר ולקחה מבעליה הראשונים כו' ומסיק דניחא ליה לליקו בהימנותיה אבל גבי קידושין לא שייך למימר הכי

ולכך לא בעי אמר מעכשיו ומיהו קשה לפר"י דפירש דמעכשיו מהני אפי' נתקרע הנט א"כ ל"ל במשון פרה זו מעכשיו לאחר ל' יוס דקא מוקי לה ר' יוחנן (ו) אפי' בעומדת בתוך דמקוה ראוי למשיכה פירוש ולא מיבעיא בחלילו הא אפילו בראה"ר קיימא קנה כיון דאמר מעכשיו וי"ל דר' יוחנן לטעמיה לעיל בפירקין (דף ס.) מעכשיו ולאחר ל' יוס שיורת הוי וה"ק מעכשיו יתמלו הקידושין ולא יגמרו אלא עד לאחר ל' יוס וכמו כן אמר גבי מעכשיו דמשיכה וכיון דלא קנה לגמרי צריך שיהו בשעת גמר המשיכה במקום ראוי למשיכה ומש"ה מוקי לה ר' יוחנן התם בעומדת בתוך דראוי למשיכה אבל בראה"ר לא והא דקאמר הכא (ז) דאפי' נקרע השטר מהני הוא"ל ואמר לעיל (דף נט:) מנלה הוי וצריך לדקדק אליבא דרבי יוחנן איך אתו קוינן שוס דבר לאחר זמן כגון שידוכים ושאר תנאים דהא אפילו אמר ליה מעכשיו לא מהני לר' יוחנן אם חזר בו או אם הוא קנין סודר כיון שאין הסודר ביד הקונה בשוף הזמן דהדרא סודרא למריה דה"נ אמר (נדרים דף מח:) גבי ההוא גברא דאלה להקנות נכסיה לבריה ע"מ שיהא בר בריה זורבא מרבנן (הוא) וקאמר התם דלא קני מהאי טעמא דאימת קא קני כי הוא"ל בריה זורבא מרבנן והיינו שעתא כבר הדרא סודרא למריה ואמר הר"ס דשמא ע"מ מהני אפילו לרבי יוחנן ולא הוי שיורת אלא תנאי ולכך טוב לומר ע"מ מעכשיו: **ה"ג** קונם מה שאני עושה לפיך. ול"ג איי עושה כיון (ח) [דבלאו] דמשועבדת לבעלה לא מצית למיסר (ט) בקונס (י): **יפר שמא תעדיף.** פירש הלא אינו מיפר אלא דברים שבינו לבינה ועיניו נפש (יא) וי"ל דהא נמי דברים שבינו לבינה שלפי שאי אפשר לנמנס ליהנות משלה מה שהיא חייבת לו ואי אפשר שלא יהנה יותר מן הראוי לו ויאסר אף בשאר מעשה ידיה ולכך נריך להפר: **יודים איתנהו בעולם.** והוי כמקדיש דקל לפירותיו דמהני אפילו למ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל והיינו דמלי לשנויי שאני קונמות דקדושת הגוף ניתנו כלמשני בפ' אע"פ (כתובות דף נט.): אלא

ג א מיי' פי"ב מהלכות נדרים הל' י סמג לאוין רמב עוש"ע י"ד סי' רלד סעי' מא ועוש"ע אה"ע סימן מח סעיף ב:

נא ב ג מיי' פ"ב מהל' אישות הלכה יט סמג עשין מח עוש"ע אה"ע סימן לח סעיף יב:

נב ד מיי' שם הלכה כ עוש"ע שם סעיף יג.

נג ה ו מיי' שם פ"ז הלכה ח סמג שם עוש"ע שם סעיף מ ט י יא:

מוסף תוספות

א. וכן גבי פירות ערוגה. תוס' יבמות צג. ד"ה קנויה. ב. שאין נדרים דאיסור חפצא חלים על דבר שאין בו ממש, כדמפרש במס' נדרים. ריטב"א (ועי' מהרש"א).

תוס' ר"י הזקן

הלכך כמי שלא באה לעולם הוא. ודברי הכל. בין לדבה בין לרב יוסף הוכר עוברה בעינן דומיא דשחת. איבא מ"ד הואיל ומוקמינן להא דרבי חנינא כר' אליעזר [כן יעקב] וקי"ל דלאו הלכתא היא, דהא קי"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, הא דרבי חנינא נמי [לאו] הלכתא היא ואפילו הוכר עוברה אינה מקנה מקודשת. וא"ת והא ר' חנינא [אתא לפרושי] מתני' וחנאי דמתני' ס"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. וי"ל שבא ר' חנינא להודיענו דאפילו מאן דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בשאין אשתו מעוברת הואיל ולא בא (ג) מקצתו לעולם אינה מקודשת, מיהו אם היא מעוברת שבא מקצתו לעולם למאן דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מקודשת. והר"ם ז"ל כתב בפ"ד [מאישות הט"ז] שאם הוכר עוברה מקודשת, ובתרומות פרק ה' [ה"ט] כתב והוא שיביאו שליש דלא כר' אליעזר. נראה דעתו דמתניתין דאמר לא [אמר] כלום בין רבי אליעזר בין רבנן היא כר' (ג) אליעזר דרועים מיהא בעי, משום הכי מהדר לתרוצי למימריה דר' חנינא כדעתיה דר' אליעזר דמימרא דרבי חנינא לפרושי מתני' קא אתיא. ומיהו ר' חנינא נמי אליבא דרבנן אמרה שאם הוכר עוברה מקודשת. ואע"ג דס"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, הא קי"ל נמי המקנה למי שלא בא לעולם [לא קנה] ואפילו הכי אם מזכה לעובר [שלו] קנה, וקדושין זכות הם לאישה דאתתא ניחא לה בבעל, ואביה מזכה לה במקבל (ד) כסף קדושיה, וכמו שהמחנה מחנה מפני שדעתו של אדם קרובה אצל בנו ובחו להוגילם גמר והקנה לזה מעתה שהוא בעולם לקנותה תכף שתבא בעולם מפני שזכות הוא לה, וכ"ש הוא ומה אם כשהקונה אינו בעולם מפני שדעתו קרובה אצל בנו קנה לכשיבא, כ"ש כשהקונה הוא בעולם והמתנה אינה בעולם שקנה מעתה המתנה לכשתבא בעולם, הלכך קדושיו קדושין. וכן כתב הר"ם פ"ז [שם]

גליון הש"ס

תוד"ה בגון וכו' נקר"ע השטר בי' אתיא בשמואל. לשון זה ל"ע דהא הכא רבי הוא דאמר כן ולגיגא דרבי נמ רב מודה דמעכשיו ולאחר ל' יום הוי תנאי כמנויא בכוגיא דלעיל דף נט ע"ב מהיום ולאחר מיתה הוי נמ:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בלוקח ל"ל קודם ד"ה לכשאקחך: (ב) ר"ה שמא וכו' אע"ג דלא בא לעולם. נ"ב ול"ע בכתובות פרק תפ"פ דף נט משמע דלר"ע אין הטעם משום דבר שלא בא לעולם ע"ש דמשמע דאי הוה ס"ל שמואל כר"ע הוה ניחא ולפי מה שנרכו התוס' שם אתי שפיר ולפי פרש"י ל"ע:

מוסף רש"י

בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר. ימחיר שלא להשתעבד בו (יבמות צג.). והחיר המוב לנית דין שיכפיהו שלא להשתעבד בו (גיטין נה.). הרי עצמך קנוי לך מעכשיו. לכשאקחך, וכי זכין ליה הוה ליה משאמרה למפרע, ומיבמא אמרינן ביבמות (צג.) דרבי כר"מ סבירא ליה דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (גיטין מה.). לאחר שיחלוץ לך יבמיך. קסבר הא מנת אין קידושין תופסין בימאה לשון (לעיל סב.). אינה מקודשת. דהוה ליה דברים שלא בא לעולם ועכשיו אין בידו לקדשה (שם). כיון דהקדש לא תפסי בה קדושי הקמיה נמי לא תפסי, דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (יבמות צב.). **קונם שאני עושה לפיך.** אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא אסור לפיך בקונס (יבמות צג.). מה שאני עושה יהיה קונס לפיך, יהי עליך כהקדש מליהנות לו (כתובות נט. וגיטין שם סו.). אין צריך להפר. נדר זה, שאין בה כח להקדישו לפי שהוא שלו (שם נט.). דכיון דקא משעבדא ליה למעבדא ליה כל מילי דלהיה (יבמות צג.). דלא אמרה אתיא כמ"ד דאין קדושין תופסין ביבמה לשוק (יבמות צב. כן), אבל אנן דקי"ל דמספקא לן אי תפסי בה קדושי אי לאו, היא ספק מקודשת וכן הוא בירושלמי וכ"כ הר"ם [אישות פ"ד הט"ו]. **מתני'.** כפועל. אעשה עמך כפעולה יום אחד. **גמ'.** פרוטה. שאמר לה התקרשי לי בפרוטה זו על מנת שאעשה לך דך וכך. בצוותא ואקדש לך. שלא אשב יחידי ומיירי שאמר לה הרי את מקודשת לי בצוותא שאעשה לך. אינה אלא בסוף. וליכא מלוה ובמכוש האחרון חלו הקדושין וחיוב שכרו ולא קודם, נמצא דליכא מלוה. מתחלה ועד סוף. ומכוש האחרון שחלו הקדושין ליח בה שוה פרוטה נמצא שקדשה במה שנתחייבה משכרו שהוא מלוה אצלה שהרי הרויחו והיה בידה מלוה. על מנת. תנאה משמע. וקי"ל דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. וכן פסק הר"ם פ"ה [ה"כ]. **מתני'.** על מנת שירצה. בגמ' מפרש. מלמדין. כדי לעקור הקדושין למפרע ולא תזקק ליבם. **גמ'.** דאמר אין. כלומר דעל מנת שירצה משמע שיאמר כשישמע רוצה אני אבל אם שתק לא הוי מקודשת. **והא לא אמר אין.** דאי מיירי שמת ואמר אין כי לא מת האב נמי מקודשת מכי אמר אין ואמאי נקט מת האב.

יראה לי שצריך לחזור ולקדש אותה אחר שתלד כדי שתכנס (ט) אותה בקדושין שאין בה דופי. ולשונו בפ' המשנה ואשר יתחזק אצלי שהוא יצטרך לקדש אותה אחר לידתה ואז יותר לו לבא עליה לפי שהעיקר אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואמנם אמרנו דבריו קיימין להחמיר שהיא אשת איש. כ"כ. הא דאמרינן במתניתין לאחר שיחלוץ לך יבמיך אינה מקודשת אתיא כמ"ד דאין קדושין תופסין ביבמה לשוק (יבמות צב. כן), אבל אנן דקי"ל דמספקא לן אי תפסי בה קדושי אי לאו, היא ספק מקודשת. ומה שאמר לה התקדשי לי בפרוטה זו על מנת שאעשה לך דך וכך. בצוותא ואקדש לך. שלא אשב יחידי ומיירי שאמר לה הרי את מקודשת לי בצוותא שאעשה לך. אינה אלא בסוף. וליכא מלוה ובמכוש האחרון חלו הקדושין וחיוב שכרו ולא קודם, נמצא דליכא מלוה. מתחלה ועד סוף. ומכוש האחרון שחלו הקדושין ליח בה שוה פרוטה נמצא שקדשה במה שנתחייבה משכרו שהוא מלוה אצלה שהרי הרויחו והיה בידה מלוה. על מנת. תנאה משמע. וקי"ל דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. אומן המקבל עליו לעשות בשכר, לא אמרינן בגמר המלאכה הוא קונה כל הסכירות, אלא כל פירותיו ופירותיו דעבד, קמא קמא קני אגרא (ע"ז יפ:). כיון שעלה שכרו לפרוטה נתחייבה לו מיד פרוטה והוא"ל ליה מלוה גבה (ב"ק צט:) וכ"ר"ן לעיל מח.).

לעולם (יבמות צב.). **קונם שאני עושה לפיך.** אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא אסור לפיך בקונס (יבמות צג.). מה שאני עושה יהיה קונס לפיך, יהי עליך כהקדש מליהנות לו (כתובות נט. וגיטין שם סו.). אין צריך להפר. נדר זה, שאין בה כח להקדישו לפי שהוא שלו (שם נט.). דכיון דקא משעבדא ליה למעבדא ליה כל מילי דלהיה (יבמות צג.). דלא אמרה אתיא כמ"ד דאין קדושין תופסין ביבמה לשוק (יבמות צב. כן), אבל אנן דקי"ל דמספקא לן אי תפסי בה קדושי אי לאו, היא ספק מקודשת. ומה שאמר לה התקדשי לי בפרוטה זו על מנת שאעשה לך דך וכך. בצוותא ואקדש לך. שלא אשב יחידי ומיירי שאמר לה הרי את מקודשת לי בצוותא שאעשה לך. אינה אלא בסוף. וליכא מלוה ובמכוש האחרון חלו הקדושין וחיוב שכרו ולא קודם, נמצא דליכא מלוה. מתחלה ועד סוף. ומכוש האחרון שחלו הקדושין ליח בה שוה פרוטה נמצא שקדשה במה שנתחייבה משכרו שהוא מלוה אצלה שהרי הרויחו והיה בידה מלוה. על מנת. תנאה משמע. וקי"ל דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. אומן המקבל עליו לעשות בשכר, לא אמרינן בגמר המלאכה הוא קונה כל הסכירות, אלא כל פירותיו ופירותיו דעבד, קמא קמא קני אגרא (ע"ז יפ:). כיון שעלה שכרו לפרוטה נתחייבה לו מיד פרוטה והוא"ל ליה מלוה גבה (ב"ק צט:) וכ"ר"ן לעיל מח.).

אלא ע"מ שישתוק אבא. פירש בקונטרס שיסתוק בשעת שמיעה ואין לפרש שיסתוק לעולם דל"ל היינו שלא יאמה דבסמוך והיכי אמר בהם דלה האב מקודשת והרי שמא יאמה אח"כ [מ]ובטל הקידושין אלא ש"מ שיסתוק בשעת שמיעה קאמר וה"פ דמתני' דלה האב כלומר ששתק בשעת שמיעה מקודשת לא דלה האב אלא מיהא מיהא מקודשת מת האב מקודשת פי' מת האב קודם השמיעה דאין לומר אחר השמיעה ושתק ולא מיהא דאין זה חידוש וא"ת מאחר דמת קודם השמיעה היאך היא מקודשת דלמא אי הוה שמע הוה מוחה וי"ל דיש לנו לדון דעתו שלא יאמה וא"ת אם כן מאי פריך והא לא אמר אין אמאי לא אמרי' דעתו היה לומר אין אם הוה שמע כדלריכינן למימר גבי שתיקה כדפי' ואומר ר"מ דיש לחלק בין היכא דמחוסר אמירה להיכא דלא מחוסר אלא שתיקה:

[**והא** שתיק. וליכא למימר מלמדין האב היינו קודם שמיעה [נ]שמלמדין משמע לאחר שמיעה[א] להכי פריך והא שתיק ומאי אהני ליה תו אחרי כן]: ת"ש

[**ולא** מוקמינן בתרי תנאי. דלא כר"י בפרק המפקיד[ב] גבי חבית]: ת"ש

כיון דאיכא חד בהדיה ארתותי מירתת. ואע"ג דע"כ איכא חד מינייהו דמסקר מיהו אותו שכיחא מקיירא לכונסה[ג] ונותן גט:

לקטלא לא הימניה. וא"ת והא כתיב נאותה פרשה דאמרי[ד] כתי נתתי לאיש הזה[ה] וסקלוה[ו] אלמא לקטלא נמי הימניה רחמנא וי"ל[ז] דסקלוה מיירי היכא דליכא עדים מיהו לאיסורא הימניה רחמנא כדכתיב את כתי נתתי לאיש[ח]:

[**ולא** לעונשין. פירש הרב מיתי דרב חסדא לעונשין דלקמן[ט] דאסביה לא הימנו[י] ומכות ולעונשין אין להאמינו טפי מסבויה]: ת"ש

בני זה בן י"ג שנה ויום אחד. פי' בקונטר' דמיירי שהביא ב' שערות ואפ"ה נריכין אנו לידע שנותיו שהרי שניס בלא שערות אין מועילין[ד] עד ל"ו שנה דהיינו רוב שנותיו[ה] וסימנים בלא שניס דהיינו לפני י"ג שומא שיהיו[ו] ואעפ"כ קאמר הכא גמרא דלמכות ועונשים אינו נאמן פי' [ז]דלמכות היכא דלא התרו בו ולעונשין היכא דהתרו בו וקשה [ח]דל"כ כל הנשים הבאות לפנינו לחלוץ היאך יחלוצו אע"ג שיש להם סימנים כיון שאין אנו יודעים שנותיהם לא מהני דשמא הביאם קטן ואיש כתיב בפרשה[ט] דמשמע ולא קטן וכל האנשים הבאים על העריות היאך הן נהרגים ואע"ג שיש להם שערות מ"מ אין אנו יודעים שנותיהן ושמא הם קטנים ואו"י דאי איכא

ריבוי

על מנת שישתוק אבא אימא סיפא מת הבן מלמדין את האב לומר שאינו רוצה אמאי והא שתיק אלא אמר לה על מנת שלא ימחה אבא רישא בחד טעמא ומציעתא וסיפא בחד טעמא א"ר ינאי אין אמר ריש לקיש [ט]ש"מ [י]לדרבי ינאי דחקינן ומוקמינן מתני' בתרי טעמא ואליבא דחד תנא ולא מוקמינן בתרי תנאי ובחד טעמא רב יוסף בר אמי אמר לעולם חד טעמא הוא ומאי על מנת שירצה אבא ע"מ שלא ימחה אבא מכאן ועד שלשים יום: **מתני'** [א]קדשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן [ב]זה אמר אני קידשתיה וזה אמר אני קידשתיה שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס: **גמ'** אמר רב [ג]נאמן ליתן גט ואין נאמן לכנוס נאמן ליתן גט [ד]אין אדם חוטא ולא לו ואין נאמן לכנוס אימא יצרו תוקפו רב אסי אמר [ה]אף נאמן לכנוס ומודה רב אסי [ו]באומרת נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר קידשתיה שאין נאמן לכנוס תנן רצו אחד נותן גט ואחד כונס תיובתא דרב אמר לך רב שאני התם דכיון דאיכא אחר בהדיה אירתותי מירתת תניא כוותיה דרב אסי [ז]קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר קידשתיה אף נאמן לכנוס [ח]כנסה ובא אחר ואמר אני קידשתיה לא כל הימנו לאוסרה עליו האשה שאמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר אני קידשתיה אין נאמן לכנוס מפני שהיא מחפה עליו איבעיא להו מהו לסקול על ידו רב אמר [ט]אין סוקלין ורב אסי אמר סוקלין רב אמר אין סוקלין כי הימניה רחמנא לאב לאיסורא לקטלא לא הימניה רב אסי אמר סוקלין לכולה מילתיה הימניה רחמנא לאב אמר רב אסי [י]ומודינא באומרת נתקדשתי שאין סוקלים ואמר רב אסי הני שמעתתא דידי מרפסן איגרי השתא ומה במקום שאם בא לכנוס כונס אמרת סוקלים מקום שאם בא לכנוס אין כונס אינו דין שסוקלין ולא היא לאב הימניה רחמנא לדידה לא הימנה ורב חסדא אמר אחד זה ואחד זה אין סוקלין ואזדא רב חסדא לטעמיה דאמר רב חסדא בני זה [יא]בן תשע שנים ויום אחד בתי זו בת ג' שנים ויום אחד נאמן לקרבן אבל לא למכות ולא לעונשין תניא כוותיה דרב חסדא [יב]בני זה בן י"ג שנה ויום אחד בתי זו בת י"ב שנה ויום אחד נאמן

ע"מ שישתוק. כשישמע. דלה האב ששתק בשעת שמיעה מקודשת. לא דלה שמיחה: **והא שתיק ליה.** והלו קידושין: **אלא ע"מ שלא ימחה אבא.** הך סיפא דקתני מלמדין לא מתוקמא כרישא בע"מ שיסתוק אלא בע"מ שלא ימחה וכל כמה דממי עקר להו שהרי לא קבע זמן למחאה דרישא ליכא לאוקמא בהכי דא"כ מאי דלה[ג] האב והלא יש בידו למחות לעולם דאין כאן קידושין לעולם ועל כרחך הכי קתני על מנת שיסתוק אבא שתק הרי זו מקודשת לא שתק אלא מיהא לאלתר אינה מקודשת ואם אמר ע"מ שלא ימחה אבא מת האב עד שלא מיחה הרי זו מקודשת אבל כל ימי חייו אינם קידושין מת הבן מלמדין וכו': **ולא מוקמינן בתרי תנאי.** לאוקמי באומר על מנת שירצה אבא דקתני ומי שאנה זו לא שנה זו ובמשמעות לשון קמיפלגי תנא דרישא סבר לשון שתיקה הוא וכיון ששתק חלו קידושין מיד ותנא דסיפא סבר לשון לא ימחה הוא ואינם קידושין עד שימות: **ומאי ע"מ שירצה ע"מ שלא ימחה.** וכשקבע זמן למחאתו הלכך דלה האב שעברו שלשים ולא מיחה הרי זו מקודשת לא דלה שמיחה תוך שלשים אינה מקודשת מת האב בתוך שלשים מקודשת דאמרי' תו מאן מחי מת הבן בתוך שלשים מלמדין את האב כו': **מתני' שניהם נותנים גט.** להתירה לאחרים: **גמ' אמר רב.** הא דתנן בא אחד ואמר אני קידשתיה נאמן ליתן גט קאמר דנאמן ומכניס עליה שהוא קידשה וגיטו גט: **אין אדם חוטא.** בדבר שאינו נהנה ממנו להתיר אשת איש חנם: **אף נאמן לכנוס.** דלא חליף למימר לפני האב שקבל הקידושין אני הוא דמירתת דלמא מכחיש ליה ואמר ידעינא דלאו את יהבת לי קידושין: **כיון דאיכא אחר בהדיה.** שאומר אני קדשתיה מירתת מעיקרא שמא יכיר האב שאבינו קידשה ולא הוא והאי קושטא אמר ושכנגדו שכיחא ירא לכונסה ונותן גט: **קדשתי את בתי.** קטנה והוא לא ידע למי: **נאמן לכנוס.** דמירתת דאב ודאי לא יחפה עליו אבל האשה שקבלה קידושין ואינה יודעת ממי וגם אחד כו' לא מירתת דיודע הוא שתהא מחפה עליו ותתרצה בו ותכחיש את כל הבא לומר עוד אני הוא: **מהו לסקול על ידו.** של האב כלומר על פיו אם אמר קדשתי את בתי ועדי קידושין אין באין לפנינו וזיעתה מהו להחזיק על פיו כדין נערה המאורסה ולסוקלה: **כי הימניה רחמנא לאב.** את בתי נתתי לאיש הזה (דברים כב, כ): **לאיסורא.** לאוסרה על כל העולם: **כאומרים נתקדשתי.** וזיעתה אחר כן שאין סוקלין אותה על פיה ואע"פ שהחזיקה עצמה קודם הזנות בחזקת ארוסה

ע"מ שלא ימחה אבא. כלומר אם אמר אבא ע"מ שלא ימחה אבא הרי זו מקודשת מת הבן מלמדין את האב לומר שאינו רוצה אמאי והא שתיק אלא אמר לה על מנת שלא ימחה אבא רישא בחד טעמא ומציעתא וסיפא בחד טעמא א"ר ינאי אין אמר ריש לקיש [ט]ש"מ [י]לדרבי ינאי דחקינן ומוקמינן מתני' בתרי טעמא ואליבא דחד תנא ולא מוקמינן בתרי תנאי ובחד טעמא רב יוסף בר אמי אמר לעולם חד טעמא הוא ומאי על מנת שירצה אבא ע"מ שלא ימחה אבא מכאן ועד שלשים יום: **מתני'** [א]קדשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר אני קידשתיה [ב]זה אמר אני קידשתיה וזה אמר אני קידשתיה שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס: **גמ'** אמר רב [ג]נאמן ליתן גט ואין נאמן לכנוס נאמן ליתן גט [ד]אין אדם חוטא ולא לו ואין נאמן לכנוס אימא יצרו תוקפו רב אסי אמר [ה]אף נאמן לכנוס ומודה רב אסי [ו]באומרת נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר קידשתיה שאין נאמן לכנוס תנן רצו אחד נותן גט ואחד כונס תיובתא דרב אמר לך רב שאני התם דכיון דאיכא אחר בהדיה אירתותי מירתת תניא כוותיה דרב אסי [ז]קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה ובא אחד ואמר קידשתיה אף נאמן לכנוס [ח]כנסה ובא אחר ואמר אני קידשתיה לא כל הימנו לאוסרה עליו האשה שאמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי ובא אחד ואמר אני קידשתיה אין נאמן לכנוס מפני שהיא מחפה עליו איבעיא להו מהו לסקול על ידו רב אמר [ט]אין סוקלין ורב אסי אמר סוקלין רב אמר אין סוקלין כי הימניה רחמנא לאב לאיסורא לקטלא לא הימניה רב אסי אמר סוקלין לכולה מילתיה הימניה רחמנא לאב אמר רב אסי [י]ומודינא באומרת נתקדשתי שאין סוקלים ואמר רב אסי הני שמעתתא דידי מרפסן איגרי השתא ומה במקום שאם בא לכנוס כונס אמרת סוקלים מקום שאם בא לכנוס אין כונס אינו דין שסוקלין ולא היא לאב הימניה רחמנא לדידה לא הימנה ורב חסדא אמר אחד זה ואחד זה אין סוקלין ואזדא רב חסדא לטעמיה דאמר רב חסדא בני זה [יא]בן תשע שנים ויום אחד בתי זו בת ג' שנים ויום אחד נאמן לקרבן אבל לא למכות ולא לעונשין תניא כוותיה דרב חסדא [יב]בני זה בן י"ג שנה ויום אחד בתי זו בת י"ב שנה ויום אחד נאמן

ולחרמים

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ט מהלכות אישות הלכה יב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף כח:

נה ב מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעי' כב:

נו ג מיי' שם הלכה יב טוש"ע שם סעי' כח:

נז ד מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף כד:

נח ה מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף כח:

נט ו ז מיי' פ"ח מהל' איסורי ביאה הלכה כג סמג עשין ג:

ס ח ט מיי' פ"ב מהלכות אישות הלכה כג סמג שם:

מוסף תוספות

א. דע"כ מדאינו מוחה אלא בלימוד, בין שמיעה ללימוד איכא שתיקה. רשב"א. ב. שמא יכיא חבירו עדים שנתקדשה לו או מתוך ערעור שמערער חבירו יתברר הדבר ויבואו עדים למי נתקדשה. שיטה לא נודע למי. ג. דמיניה ילפינן הימנותיה דאב לא ילפינן אלא מאי דאיכתב ביה נתתי לאיש הזה לומר דבנתיתו נעשית א"א ואסורה לעלמא. רשב"א. ד. דהא לחליצה בעי בדיקה אפי' הגיע לכלל שנים כדאיתא בנדה (מו:). תוס' הרא"ש.

תוס' ר"י הזקן

אלא ע"מ שישתוק. פיר"ש דרישא דתני על מנת שירצה על מנת שישתוק כשישמע משמע, ראם לא שמע ומי מקודשת ורוצה האב ששתק בשעת שמיעה. לא רצה, שמחה בשעת שמיעה. והא שתיק ליה. והויא מקודשת ותו [מאי] מהניא, דמדקאמר מלמדין ולא אמר מודיעין ומלמדין, ש"מ דמיירי ששמע והואיל ושמע ישתיק הויא לה מקודשת. אלא. האי סיפא מתוקמא כשאמר בפירוש על מנת שלא ימחה והואיל ולא קבע זמן למחאתו כל אימת דהוה מחי עקר להני קדושי משום הכי מלמדין את האב שימחה. כתב ר"ש ורישא לא מצי לאוקומי בשלא ימחה האב, דא"כ מאי רצה דמקודשת והרי יש בידו למחות לעולם. עכ"ל ר"ש. ודקדק מכאן בעל ההשלמה דשלא ימחה אע"ג (דמ"ד) [דאמר] אין יכול למחות שהרי עשה תנאי שלא ימחה, ולעולם קדושיה תלויים עד שימות. ואיכא מ"ד דע"מ דשלא ימחה יכול למחות לעולם [עד] שיאמר אין רוצה אני, ומיהו אם אמר אינו יכול למחות שמיד חלו הקדושין, ומשום הכי לא אוקים רישא בשלא ימחה דרצה האב משמע שלא מיחה דהא לא ימחה קאמר, אבל אי אמר אין, אין יכול למחות ולזה כוון ר"ש. רישא ומציעתא בחד טעמא. מיירי באמר לה ע"מ שירצה דמשמע שישתוק וסיפא בחד טעמא דמשמע דמיירי שאמר לה ע"מ שלא ימחה. ראית דמפרשי אלא ע"כ שישתוק דמציעתא מיירי דאמר לה בפירוש ע"כ שישתוק ורישא מיירי בעל מנת שירצה עד

דאמר אין משמע, ונרסינן רישא בחד טעמא מציעתא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא. מדר' ינאי. דאוקמי כדאסיק המקשה ולא אוקמא כולה בע"מ שירצה ומי ששנה זו לא שנה זו, דמי ששנה רישא ומציעתא סבר ע"מ שירצה[ב] שישתוק ומי ששנה סיפא סבר דע"מ שלא ימחה הוא, ולאידך פירושא מי ששנה (סיפא) [רישא] סבר דאמר אין משמע. [ג]כתב ר"ש ומאי על

אין. ע"מ שישתוק, כשישמע משמע, לא שמע מקודשת לפירוש ר"ש, ולדעת הראב"ד לא שמע אינה מקודשת עד שישמע ורשתוק.

ע"מ שירצה אבא סתמא לגירסא קמא שישתוק הוא. לגי' בתרא דאמר אין הוא. וכפ' המדיר (כתובות עג, ב) איכא אמורא דסבר דבהא פליגי ר' שמעון ות"ק, ת"ק סבר ע"מ שישתוק משמע, ור' שמעון סבר

מסורת הש"ס

[ה] מכות נה., ב) [בכמ"ש ודפו"ר מדרבי, וכמל"ל], ג) ב"מ ה: [שטושו מב: ערכין כג.], ד) תוספתא קדושין פ"ד ה"ט, ה) תוספתא דטהרות פ"ו ה"ט [ב"ש], ו) [בתוס' ר"י הזקן טוסף כאן: דמקודשת], ז) [לקמן סד ע"ב], ח) [עיין כתובות כב ע"ב], ט) [לקה מה ע"ב], י) [בס מד ע"ב], כ) [בס מה ע"ב], ל) [בכמ"ר שבריי"ף: ואפילו הביאו יכו' אמרינן שומא. ועיין לעיל טז., וכס"ם], מ) [בדפו"ר: וינעלו], נ) [מהכס"מ (שהוא מקור הדיבור): דמלמדין], ס) [ב"מ מא ע"ב. יע"ש שכת פו ע"ב וכרס"י שם], ע) [בדפו"ר: דלא. וע"ל דאם כתי, ותינח דאמר ט"ס], פ) [בריש כב, עו], צ) [בס שם, כא], ק) [בדפו"ר: וע"ל דוסקלוה מיירי], ר) [בד ע"ב], ש) [מהכס"מ (שהוא מקור הדיבור): דיומיה], ת) [בה מז ע"ב], א) [בס מו ע"ב ועיל עיל עו ע"ב], ב) [פי' לפיהוסס מכות מרדות דאין כי דיני התרה כמו בעונשין דאוריית ולהכי הולרך למיתני למכות אף שהוא בכלל עונשין להוציא דגם במכות מרדות ופליגו מדרבנן אינו נאמן], ג) ע' נאמ"ר, ד) [בריש כה, ז - ט. ועיין יבמות קל ע"ב - קה ע"ב], ה) [אע"ל: שילה משמע על מנת שישתוק], ו) [נראה דיש להוסיף כאן מתילא דיבור: כי יוסף כי אמי אמר וכו' כתב ר"ש], ז) [ע"מ] שישתוק],

גליון הש"ס

גמ' נאמן ליתן גט. עיין ג"י פי"ב דיבמות דף לט ע"ב:

מוסף רש"י

אין אדם חוטא ולא לו. להרוויח בשביל אחר לא יחטא (ערכין כג.).

תוס' ר"י הזקן (המשך)

מנת שירצה שלא ימחה כשקבע זמן למחאתו, ורצה האב מקודשת שלא מיחה תוך ל' יום, לא רצה שמיחה תוך ל' יום, מלמדין האב, שימחה תוך ל' יום. משמע דרב יוסף סבר בעל מנת שרצה שלא ימחה משמע. ואית דגרסי מאי על מנת שירצה דאמר לה, כלומר בפירוש. והראב"ד פירש [ראה בהשגות אישות פ"ו ה"א] ע"מ שישתוק שישמע ורשתוק ואם לא שמע אינה מקודשת והאי דתני מת האב מקודשת ה"ה אפילו לא מת, דהא שמע ושתק ומשום הכי נקט מת האב לאשמועינן דע"מ שירצה ז) שישתוק הוא, דהא אמר כי מת האב אחר ששמע ושתק דתו לא מצי למימר אין מקודשת. אימא סיפא והא שתיק, דמדרישא מת האב מיירי ששמע ושתק ואח"כ מת, סיפא דמת הבן נמי איירי ששמע האב ושתק ואח"כ מת הבן. אשתכח השתא דעל מנת שלא ימחה יוכל למחות לעולם עד שמת, ואע"ג דאמר אין לדעת בעל ההשלמה, ולדעת אחרים עד שמת אי דאמר

טוטעמא מפרש ואזיל: **מרפסן איגרי.** משברות גגין ועליות כלומר קשות לשומעיהן שאינם מביניס טעמם: **השתא במקום שאם כא.** האומר לפני האב אני קידשתיה אמרתי נאמן לכנוס וכונס אלמא לא מחזקינן לה כל כך ע"פ האב במקודשת שנאמיר עליה לאוסרה על זה אמינא סוקלין ע"פ האב: **מקום שאם כא לכנוס אינו כונס.** כגון שאמרה נתקדשתי ואיני יודעת למי שהאמרנו עליה לאוסרה למי שבא ואמר אני קידשתיה אלמא בחזקת מקודשת היא ואין אנו יודעים למי אינו דין שאם זיעתה סוקלים: **ולא היא וכו'.** רב אסי קא מסיק למילתיה ואומר ולא היא אין זו קושיא למדין בטעמי שמועתי: **לאב הימניה.** הלכך סוקלין: **לדידה לא הימנה.** ואין סוקלין ולענין דיני נפשות לא קטלינן משום חשדא ולענין איסורא טעמא אחרינא הוא דשויתא לנפשה חתיכה דאיסורא[ב] והאי לא מירתת מפני שמחפה עליו ולגבי אב מירתת: **לעעמיה.** דאמר אין האב נאמן להחזיק את הבן ליענש על פיו לא הוא ולא אחר: **כן ע' שניס.** ביאתו ביאה לחייב אחת מן העריות מיתה וקרבן[ג] וכן קטנה בת ג' ביאתה ביאה לחייב גדול הבא עליה והיא ערוה עליו למיתה וקרבן אם יש עדים שהיא בת ג'[ד]) וכן הקטן והוא בן ט' שניס אבל אם ע"פ האב נאמן הוא לקרבן לשונג: **אבל לא למכות.** ולענין מיתה אם בא עליה מזיד: בן י"ג ובת י"ב נדריהן נדר והקדישן הקדש[ה] ולענין עונשין של כל המצות אם הביאו שתי שערות סימן הוא והרי הם גדולים לכל דבר אבל קודם לכן אין נדרן נדר ואין הקדישן הקדש[ו] ואם הביאו שתי שערות חוששין שמא שומת בעלמא הן ואין נענשין בכך על שום עבירה:

אין. ע"מ שישתוק, כשישמע משמע, לא שמע מקודשת לפירוש ר"ש, ולדעת הראב"ד לא שמע אינה מקודשת עד שישמע ורשתוק.

ע"מ שירצה אבא סתמא לגירסא קמא שישתוק הוא. לגי' בתרא דאמר אין הוא. וכפ' המדיר (כתובות עג, ב) איכא אמורא דסבר דבהא פליגי ר' שמעון ות"ק, ת"ק סבר ע"מ שישתוק משמע, ור' שמעון סבר

ולחרמים. אם החרימו מנכסיהם הוי חרם לבדק הבית וקדשים וכן אם אמר ערכי עלי [1] נערך: **אבל לא למכות.** להחזיק שערותיהן בחזקת סימן ללקות ולהעניש: **מתני' גירשתיה.** קבלתי את גיטה: **והרי היא קטנה.** עכשיו כשאמר עליה כך: **נאמן.** לפוסלה מן הכהונה: **והרי היא גדולה.** משגדלה אמר כן ונקטינוהה לא אמר אינו נאמן ומותרת לכהן: **נשבית.** הרי היא פסולה לכהונה משום ספק זונה ובגמרא מפרש טעמא: **גמ' ריש"א בידו.** בעודנה קטנה בידו לקדשה לאחר ולחזור ולקבל גט הימנו הלכך נאמן דמה לו לשקר אי בעי פסיל לה: **סיפא לאו בידו.** לקדשה משגדלה ולא למוסרה ביל עובד כוכבים לא גדולה ולא קטנה: **והרי בידו.** כשהיא קטנה: **להשיאה לאחר.** לגולד מאלמנה לכ"ג דאמר לקמן בפרק בתרא (דף עד:) עמוני ומואבי כותי נתין חלל וממזר מלרי ואדומי שבאו על הגיות לוייה וישראלית פסלוה: **כר' דוסתאי בן יהודה.** ס"ל לתנא דידן דאמר לקמן (דף עז.) בנות ישראל מקוה טהרה לחללים דבת חלל זכר כשרה לכהונה שאשתו טהרה את זרעו וכיון דבתו כשרה אלמנתו כשרה דכל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו [2] הלכך אין בידו לפסול בתו קטנה מן הכהונה ופ"ת הרי בידו לפסלה בקידושין וגירושין התם מכהונה פסיל לה מתרומה לא פסיל לה אם בת כהן היא אבל נשבית פסולה אף מן התרומה: **והרי בידו להשיאה לממזר.** דקיימא לן (לקמן דף סח.) קידושין תופסין בחייבי לאוין ביד האב להשיאה לו בעבירה ותפסל מן התרומה: **אין קידושין תופסין בחייבי לאוין.** דאין ביד האב להשיאה אלא למי שקידושין תופסין בה והא דר"ע לקמן בפרקין (סט:) ה"ג **הרי בידו להשיאה אלמנה לכ"ג וכו' סימא'.** כלומר אם אלמנה היא הרי בידו להשיאה לכ"ג ואפי' לר"ע דאע"ג דחייבי לאוין היא מודה ר' עקיבא דקידושין תופסין לו בה: **וכדרבי סימא'.** דאמר מן הכל שהן חייבי לאוין עושה ר' עקיבא הולד ממזר דקסבר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין חוץ מאלמנה לכ"ג: **שהרי אמרה תורה אלמנה לא יקח.** וסמיך ליה ולא יחלל זרעו בעמיו דמשמע חללין הוא עושה זרעו שמחוללין מן הכהונה ואינו עושה ממזרין וכיון דאין הולד ממזר ש"מ ס"ל קידושין תופסין בחייבי לאוין דכהונה דאי אין קידושין תופסין הוי הולד ממזר כדתנן בפרקין (לקמן סו:) כל שאין לה קידושין עליו הולד ממזר: **כרבי ישבב.** מתני' כרבי ישבב אליבא דרבי עקיבא ס"ל דאמר בוחו ונגוחו על עקיבא בן יוסף שמרבה פסולין בישראל שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר כל אין בישראל שאין ביאתו מותרת באשה שיבא עליה הולד שהולד מאותה ביאה ממזר: **הניחא אי טעמא דנפשיה קאמר.** ואלא לאפוקי מדר' שימאי לחודיה אתי לאיפלוגי לאוין דכהונה לחודייהו אלא כלל הוא בידו שכל ביאה שהיא בעבירה הולד ממזר ושפיר מתרלינן למתני' דאין קידושי עבירה קידושין ואין ביד האב להשיא בתו למי שמחללה בביאתו: **אלא אי לאפוקי מדר' שימאי אתי.** ולא להוסיף אלא אחייבי לאוין דכהונה אבל במלרי ואדומי חוץ ג' דורות שהן חייבי עשה מודה דקידושין תופסין לו בה הרי בידו להשיאה להן והן מחללין אותה מתרומה ומן הכהונה כדלקמן (דף עד:): **ותסברא.** דהאי שיטוא דלעיל שיטוא הוא וטעמא דרישא משום דבידו הוא נהי דבידו לקבל קידושין מאיש שבא לקדשה: **אילו אמר האי גברא לא ניחא לי.** לקדשה מי מלי וכו': **לאיש אסרה.** על הכל שאין אנו יודעים למי וכי אמר הזה המיירה לזה: **לגישואין הימנה.** אם נערה אם קטנה אבל בבוגרת לא מישתעי קרא דנערה כתיב הלכך לא מהימנן משגדלה: **בשביה.** לא דיימוהו כלל: **מתני' יש לי בנים.** ואין [3] אשתו זקוקה ליבום: **יש לי אחים.** זקוקה ליבום והיא היתה עד הנה בחזקת שאינה זקוקה: **גמ' בשעת קידושין אמר יש לי בנים.** כדי שלא תלגיג מן הייבום ותתלגה לו ומיהו כשקידשה לא אמר על מנת: **בשעת קידושין ואין נאמן במה שאמר בשעת מיתה.** דאמר כיון דהדר ביה מדיבורא קמא בשעת מיתה קושטא קאמר שלא יהא עון תלוי בו אבל מתני' שלא אמר בשעת קידושין אין לי אחים כי אמר השתא יש לי אינו נאמן דלגעורה קא מכוין: **דקא מרע לדיבוריה.** [4] בשעת קידושין: **דלא מוחזק לן.** הא גברא בשעת מיתה לא נחתי ולא בנני וקיימא הך איתתא בחזקת שאינה זקוקה ליבום הלכך אמר יש לי בנים אחזקה קמייתא הוא דקא מוקים לה הלכך נאמן ואי אתי אח לאחר מכאן ואמר אחוה דמיתנא אנא לאו כל כמיניה לאחסי דיבור לחזקה: **אמר יש לי אחים.** ואין לי בנים לאו כל כמיניה דמפקינן לה מחזקה: **בריתא.** דקא"ר נתן נאמן לאסור:

נאמן לנדרים ולחרמים ולהקדשות ולערכים אבל לא למכות ולעונשין: **מתני'** [א]קדשתי את בתי [ב] קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא קטנה נאמן [ב]קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה אינו נאמן [ג]נשבית ופדיתיה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן: **גמ'** מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא רישא בידיה סיפא לאו בידיה ולא והרי בידו להשיאה לחלל דקא פסלה מכהונה הא לא קשיא [ג]כרבי דוסתאי בן יהודה דאמר בנות ישראל מקוה טהרה לחללין והרי בידו להשיאה לממזר כרבי עקיבא [ד]דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין הרי בידו להשיאה אלמנה לכהן גדול וכ' סימאי [ד]דתניא ר' סימאי אומר מן הכל עושה ר' עקיבא ממזר חוץ מאלמנה לכהן גדול שהרי אמרה תורה [1]לא יקח [2]ולא יחלל חללים עושה ואין עושה ממזרים כר' ישבב דאמר בואו ונצווח על עקיבא בן יוסף שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר הניחא לר' ישבב אי לטעמיה דנפשיה שפיר אלא אי לאפוקי מטעמא דר' סימאי קאתי הרי בידו להשיאה לחייבי עשה אמר רב אשי ותסברא רישא משום דבידו הוא נהי דבידו לקדשה בידו לגרשה ועוד אילו אמר האי דלא ניחא בגוה מי מצי מקדש ניהליה בעל כרחיה אלא אמר רב אשי רישא רחמנא הימניה [ה]כרב הונא [ו]דאמר רב הונא אמר רב [ז]מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר [3]את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אסרה הזה התירה [ח]בנישואין הימניה רחמנא לאב בשבוייה לא הימניה: **מתני'** [ט]מי [י]שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן [יא]יש לי אחים אינו נאמן: **גמ'** אלמא נאמן להתיר ואין נאמן לאסור נימא מתניתין דלא כר' נתן דתניא [יב]בשעת קידושין אמר יש לו בנים בשעת מיתה אמר אין לו בנים בשעת קידושין אמר אין לו אחים בשעת מיתה אמר יש לו אחים נאמן להתיר ואין נאמן לאסור דברי רבי ר' נתן אומר אף נאמן לאסור אמר רבא שאני התם כיון דבשעת מיתה קא הדר ביה [יג]אימא קושטא קאמר אמר ליה אביי ולאו כל דכן הוא השתא ומה התם דקא מרע ליה לדבוריה אמרת קושטא קאמר מתני' דלא קא מרע ליה לדבוריה לא כ"ש אלא אמר אביי [יד]מתני' דלא מוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דאמרינן כיון דלא מוחזק לן בבני ולא באחי אמר יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן לאו כל כמיניה דאסר לה אכולי עלמא ברייתא דמוחזק

ריבוי שערות סמכינן אריבוי שערות דאין דרכם לגלח קודם י"ג שנה [א] אי נמי אם הם גדולים בקומה יש לסמוך על הסימנים והקומה ואפי' אין לו כי אם ב' שערות אבל הכא מיירי שלא הביא רק ב' שערות ולא הגדיל בקומה ולכך קאמר גמרא דלמכות ועונשין אינו נאמן עוד פר"י שיטה אחרת דבמקום סימנין א"ל עדות שניים [ב] וא"ת א"כ מה אנו צריכין לנאמנותו של אביו ויל דמיירי הכא שאביו העיד שכבר עבר שנה או שנתים שאבל בנו אבל בא על הערוה והיה גדול כשעשה את העבירות אבל אין אנו יודעים אם היו לו [ג]שנים באותו הזמן או סימנים ובא לאסמעינן דהאב נאמן לומר לאותו הזמן היו לו שנים או סימנים דהיינו שתי שערות והא דלא משיב סימנין מד מייתי נקט:

נאמן לנדרים. דעד אחד נאמן באיסורין [ד] תימה הא אין נאמן אלא בדבר [ט] שבידו [יא] וי"ל כיון דסופו ליגדל [יב] עשאוהו כדבר שבידו מיהו קשה מאי מיריא אב אפי' אחר נמי וי"ל דאב דייק טפי לדעת שניו לפי שעליו מוטל להודיעו לאחריס [יג] ולכך לאב עשאוהו כבידו ולא לאחריס:

[**כר'** דוסתאי וכו'. פרש"י כיון שבתו כשרה אלמנתו כשרה וכו' וי"ל אומר טעם אחר דאם היה פוסלה בביאתו לא היו הבנים כשרים דה"ל כמאן שנשא חללה דלכ"ע הולד חלל. [ד] ת"י]:

רבי

סא א מיי' פ"י מ מהל' איסורי ביאה הלכה כד סמג לאוין רכא טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף כה:

סב ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף כו:

סג ג מיי' שם טוש"ע אה"ע סי' ז סעי' ח:

סד ד מיי' פ"ט מהלכות אישות הלכה י טוש"ע אה"ע סי' לז סעיף כ:

סה ה מיי' פ"ג מהלכות יבום הלכה ג סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף ו:

סו ו מיי' שם הלכה ב וסמג שם טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף ו:

סז ז טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף ז:

סח ח טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף ו:

מוסף רש"י

דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין. אין קדושין תופסין לאסה האסורה על המקדשה בלאו, ופליגי דבגן עליה ואמרי בחייבי כריתות הוא דלא תפסי אבל בחייבי לאוין תפסי (שושה יח:). בהמולך (מד:) בגרייתא המחזיר גרושתו ר"ע אומר אין לי בה קדושין (כתובות כט:). **מן הכל עושה ר' עקיבא ממזר.** כל העולדים ממייבי לאוין (כתובות כט:). **מנין לאב שנאמן לאסור את בתו.** כשהיא קטנה או נערה שנישו לקדשה, כדלמרינן בפרק נערה שנתפתתה (מו:) מנין שאם אמר קדשתיה לפלוני שהוא נאמן לאוסרה על הכל (כתובות כב.). **לאיש אסרה.** לכל העולם, ולא יהעינן למאן, ומי אמר הוה סתיה לו (שם ע"ש). המשך בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

לי אחים. ומאחים מקשה דאילו מבנים מצינן למימר דנאמן כל כמה דלא הדר ביה. [שאני התם. בברייתא כיון דהדר ביה] מדיבוריה קמא ודאי בשעת (קדושין) [מיתה] קושטא קאמר שלא יהיה זה הענן תלוי בו, אבל מתני' שלא אמר בשעת קדושין יש לי אחים, כי אמר השתא יש לי אחים לצערה ולמיסרה קא מכוון. ודעת אביי דכ"ש היא. הלכך לפום האי טעמא אע"ג דמוחזק לן באחי ואמר אין לי אחים בשעת מיתה נאמן הואיל ובידו לגרשה, כדגרסינן ביש נוחלין [שם] ההוא דמוחזק לן דלית ליה ואמר בשעת מיתה דלית ליה, אמר רב יוסף למאי נחוש לה חדא דהא מוחזק לן דלית ליה אחי, ועוד הא אמר בשעת מיתה דלית ליה אחי, מדקאמר ועוד ש"מ דה"ק רעוד אפילו מוחזק דאית ליה אחי, ורבנן שמואל כתב שם (כאן) [כנ]. ור' נתן אמר אף נאמן. מדברים שהיא אוסרה, ואע"ג דמכחיש עצמו קאמר ר' נתן דנאמן בשעת מיתה לאסרה, כ"ש במתני' דליכא הכחשה. ושני רבא דהיא הנוחנת שיהיה נאמן ומתני' ובריתא כולהו מיירי בחד גוונא דלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני. ואקשי אביי דכ"ש הוא, אלא ודאי בתרי גוני איירי דמתני' דקאמר דאומר יש לי אחים אינו נאמן איירי דלא מוחזק לן באחי, הלכך אינו נאמן שרצה לאוסרה ולאו כל כמיניה, ורישא דקאמר יש לי בנים נאמן אע"ג דאית ליה אחי ולא מוחזק לן [בבני] דנאמן מטעם הואיל ובידו לגרשה כדאיתא ביש נוחלין, ואע"ג דקאמר התם דלא מוחזק לן באחי, הכי פירושא, אי מהתם ה"מ דרישא דומיא דסיפא מה סיפא דלית ליה אחי אף רישא דלית ליה אחי וכו'. הלכך באמר יש לו בנים נאמן הואיל ובידו לגרשה. ואע"ג דבעל שאמר גרשתי את אשתי דבידו לגרשה חולצת ולא מתייבמת, שאני התם דקא מרע לנשואין והואיל וחזינן לה דיתבא תותי בעלה ולא נפק עלה קלא דאיגרשא, משום דבידו לגרשה לא מהימנינן ליה אלא לחומרא. אבל יש לי בנים דאמלתא אחריתי קא מסהיד לה מדע להו לנשואין משום דבידו לגרשה מהימנינן ליה בין לקולא בין לחומרא. **בריתא דאתחזק לן באחי ולא בבני.** דקאמר יש לו בנים בשעת קדושין וקאמר רבי דהאי דקאמר יש לי בנים או אין לי אחים בשעת קדושין, מה לו לשקר, מאי אהני דבורייה לרצויי להתקדש הרי יכול לרצותה בדרך אחר שיאמר לה שיגרשנה מחיים אם תצטרך ויעשה לה תנאי אי על זה, הלכך מה לו לשקר.

*אינו מובן דאדרבה קולא הוא דכל זמן דלא אמר אין אינה מקודשת ועוד דודאי הלכה כת"ק ועי' רמב"ם בפ"ז מהל' אישות וצ"ע (ד"ו). **נראה שצ"ל דבפ' כל הגט משמע דמ"ד דלא אמרינן ברירה אפי' רצה האב אינה מקודשת וקי"ל ביר"מ וכו'. ***אולי צ"ל אלא דיכול למוסרה למי שירצה לקדשה.

רישא. נאמן לפסלה לכהונה כשהיא קטנה וגבי גדולה או שבויה אינו נאמן לפסלה לכהונה. **רישא בידו.** לקדשה לאחר ויתן לה גט והיא פסולה לכהונה, הלכך נאמן דמה לו לשקר איבעי פסיל לה. **סיפא לאו בידו.** לא לקדשה משגדלה ולא למסרה ביד עובדי כוכבים. **נהי דבידו לקדשה.** לקבל הקדושין ממי שבא לקדשה. **בידו לגרשה.** והגירושין פוסלין אותה לכהונה. וקדושין עצמן אינן בידו אלא*** מחלקו ממי שירצה ליתן. **היימניה רחמנא.** בין לאסור בין להתיר. **אסרה.** על הכל, שאין אנו יודעין דהוי אמר לזה התירה הלכך כי אמר קדשתיה נאמן לאוסרה וכי אמר גרשתיה נאמן להתירה לכל העולם, ומיהא אסורה לכהן, וקרא בנערה משתעי ולא בבוגרת ומשום הכי אינו נאמן אפילו בנשואין הימנה רחמנא. כלומר היתר או אסור הבא מחמת נשואין, אבל לומר שבויה היא לא הימניה. **מתני'.** יש לי בנים. ואין אשתו זקוקה ליבם. **נאמן.** ואפילו מוחזק לן דאית ליה אח כדאיתא ביש נוחלין [ב"ב קלד, ב]. **יש לי אחים.** ואשתו זקוקה ליבם, ועד הנה היתה בחזקת שאינה זקוקה. **גמ'. בשעת קדושין.** לא אמר לה על מנת אלא אמר לה שיש לו בנים או שאין לו אחים כדי שתרצה*) לו שלא תדאג מן היבום. **להתיר.** כלומר ממה שאמר בשעת קדושין ואינו נאמן ממה שאמר בשעת מיתה. **אף לאסור.** אלמא אע"ג דאמר בשעת קדושין אין לי אחים הואיל ובשעת מיתה אמר יש לי אחים נאמן וכ"ש אם לא דבר כלום עד עתה דנאמן כי אמר יש

תורה אור השלם

1. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה:
ויקרא כא יד

2. וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשׁוֹ: ויקרא כא טו

3. וְאֹמַר אֲבִי הַנַּעַר אֶל הַזִּקֵנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִשְׂנָאֶהוּ:
דברים כב טז

מוסף תוספות

א. דסמכינן ארובא, ואפי' למאן דחייש למיעוטא מודה בהא דמילתא דלא שכיחא היא כלל. תוס' הרא"ש. ב. אף למכות ועונשין. שם. ג. לאביי דאמר בפ' הנזקין (גיטין נד.) גבי טהרות שעשיתי עמך נטמאו דלא מהימן אלא היכא דהוי בידו, ורבא נמי לא פליג אלא היכא דכי הוו בידו דבזמנא קמייתא דאשכחתיה לא אמר ליה ובחר הכי אמר ליה דאינו נאמן. תוס' הרא"ש. (ועי' תוס' רשב"ץ ותוס' טוך שהקשו רק לאביי ועי' לקמן דף סה: תוס' ד"ה נטמאו ועי' פנ"י). ד. שמאליו נעשה גדול הילכך בקל יש לנו להאמינו ולהוציאו מחזקת קטן. שם. ה. ורודע שסומכין עליו ודמי קצת להא דאמרינן לקמן (עד.) ג' נאמנים על הבכור, חיה ואביו ואמו. שם.

תוס' ר"י הזקן

עד דאמר אין משמע. ומסתברא לחומרא עד דאמר אין משמע* ומכאן אתה למד דליכא מ"ד דע"מ שירצה שלא יאמה משמע. ואע"ג דבפרק כל הגט (גיטין כה. ב)** אמרינן דמ"ד רצה האב אינה מקודשת סבר אין ברירה, (ו)קי"ל ביר"ש פרק בתרא (לח. א) דבדאורייתא אין ברירה, (ו)מסתברא דהאי שיטה אליבא דמאן דלית ליה ע"מ כמעכשיו הוא ואין הקדושין כלום בשעת נתינה, אלא בשעת רצוי האב הוא דצריכינן למימר כשנתרצה האב הובור הדבר דבשעת נתינה הוו קדושין, אבל לרבי דס"ל ע"מ כמעכשיו דמי תנאה הוא ולא צריכינן לברירה שהרי מקודשת משעה ראשונה ויתקיים התנאי, והיינו דסתם לן תנא במתני' רצה האב מקודשת כמו שבארנו שם. **מתני'. נשבית ופדיתיה.** והרי היא פסולה לכהונה משום ספק זונה אינו נאמן, ובגמ' מפרש. **גמ'.**